

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3078/2021. (III. 4.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Bpkf.222/2020/2. számú végzése alap-törvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kovács Arthur ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] Az indítványozót a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 2008. február 19-én kihirdetett 6.Fk. 956/2006/112. számú ítéletében életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélte, amely a Debreceni Ítéletábla mint másodfokú bíróság Bf.I.452/2008/31. számú ítéletével 2009. január 19-én jogerőre emelkedett. Az alkotmányjogi panaszt előterjesztő indítványozó jelenleg is szabadságvesztés büntetését tölti. Az indítványozó a büntetés-végrehajtási intézetben történt elhelyezésének körülményei miatt az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikke alapján 2015. december 28-án az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordult, ahol 6792/16. számon kérelmét nyilván-tartásba vették, de annak érdemi elbírálására nem került sor.
- [3] Az indítványozó jogi képviselője útján 2017. május 2-án az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítási kérelmet (a továbbiakban: kártalanítási kérelem) nyújtott be a Szegedi Törvényszékhez a 2006. február 15-től kezdődő fogvatartása miatt.
- [4] A Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 2020. január 22-én kelt 7.Bv.60/2018/15. számú végzésében rögzítette, hogy a 2006. február 15. és 2017. május 2. közötti időszakban az indítványozó fogvatartása olyan zárkákban történt, amelyekben a jogszabályban előírt mozgásteret nem biztosították. A törvényszék megállapította, hogy a kártalanítási kérelem benyújtását megelőzően, illetve azzal egyidejűleg sem a védő, sem az indítványozó nem terjesztett elő a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 144/B. §-a szerinti panaszt.
- [5] A Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 2020. február 20-án kelt 1.Bpkf.222/2020/2. számú végzésével az elsőfokú végzést helybenhagyta.
- [6] Az indítványozó jogi képviselője útján 2020. április 29-én elektronikus úton benyújtotta alkotmányjogi panaszát az első fokon eljáró bíróságnál.
- [7] Az indítványozó szerint a támadott bírósági határozatok sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét és ezzel kapcsolatban a visszamenőleges hatályú jogalkalmazás tilalmát azáltal, hogy a Bv. tv. 144/B. §-ában foglalt panasztételi kötelezettséget, amelyet a Bv. tv. 2017. január 1-jén hatályba lépett módosítása vezetett be, fogvatartásának korábbi időszakára kiható módon értelmezték. Álláspontja szerint ez a jogértelmezés az országos bírói gyakorlattal ellentétes és sérti az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt törvény előtti egyenlőséghez való jogát. Véleménye szerint a támadott bírósági határozatok alapjául szolgáló eljárás sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát is, mert az eljáró bíróságok változatlan jogszabályi háttér mellett változtattak gyakorlatukon, és a jogalkotó nyilvánvaló akaratával szemben, attól eltérően értelmezik a Bv. tv. 436. § (10) és (11) bekezdéseinek a szövegét.
- [8] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e. A befogadás visszautasítása esetén az Alkotmánybíróság rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokait [Abtv. 56. § (3) bekezdés].
- [9] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve.

- Az indítványozó jogi képviselője a másodfokú bíróság támadott végzését 2019. március 4-én vette át és az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti panaszt 2019. április 29-én – határidőben – nyújtotta be az elsőfokú bírósághoz.
- [10] A panasz eleget tesz az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdésében foglalt, a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek. Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [az Abtv. 27. § (1) bekezdés], a támadott bírósági határozatok megjelölését, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [az Alaptörvény B cikk (1) bekezdést, a XV. cikk (1) bekezdést, a XXVIII. cikk (1) bekezdést], valamint indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az indítvány kifejezett kérelmet tartalmaz továbbá abban a tekintetben, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági határozatok alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat.
- [11] Az Alkotmánybíróság szerint az indítványozó, mint az alkotmányjogi panasz alapul szolgáló büntetés-végrehajtási eljárás terheltje, értelemszerűen jogosultnak és érintettnek minősül, továbbá a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket is kimerítette.
- [12] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]]. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [13] 3.1. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróság azzal, hogy a 2017. január 1. előtti időre eső kártalanítás iránti igény érdemi vizsgálatának feltételül támasztotta az intézet parancsnokához intézett panasz meglétét, a 2017. január 1-jétől hatályos jogszabályi rendelkezést annak hatályba lépése előtti időre, visszamenőlegesen alkalmazta, megsértve a jogállamiság elvét. Az indítványozó tehát az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntések miatt az Alaptörvény B cikk (1) bekezdésére alapított sérelmét a visszamenőleges hatályú jogalkalmazással összefüggésben állította.
- [14] Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy következetes gyakorlata szerint nem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti feltételeket a B cikk (1) bekezdése vonatkozásában annak a kifogásolása, hogy a kártalanítási ügyekben eljáró bíróságok megkövetelték az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panasz előzetes (vagy legalábbis a kérelemmel egyidejűleg történő) előterjesztését a folyamatos – tehát 2017. január 1. napját megelőzően indult, de azt követően is megszakítás nélkül tartó – fogvatartásban lévő elítéltek tekintetében, ha a kártalanítás iránti kérelmet 2017. január 1. napját követően terjesztették elő [lásd például: 3360/2019. (XII. 16.) AB végzés, Indokolás [27]–[28]; 3225/2020. (VI. 19.) AB végzés, Indokolás [10]].
- [15] Az Alkotmánybíróság utal ugyanakkor arra is, hogy a börtönzsúfoltság miatti kártalanítási eljárással összefüggő visszaélések megszüntetése érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2020. évi CL. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 2021. január 1-jei hatállyal módosította a Bv. tv.-nek az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények (a továbbiakban: sérelmes elhelyezési körülmények) miatti kártalanítási eljárásra vonatkozó szabályait. A Bv. tv. 144/B. §-ban rögzített panasztételi kötelezettség megszűnt (Módtv. 23. § 10–11. pontok). Ennek következtében a hatályba lépés után indult eljárásokban már a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasztételi kötelezettség, mint a kártalanítási kérelem elbírálásának előfeltétele, nem állt fenn. A törvény hatályba lépésekor folyamatban lévő eljárásokban a panaszt a büntetés-végrehajtási intézet nem bírálja el, továbbá, ha a panasz annak elbírálása miatt korábban nem terjesztette fel a büntetés-végrehajtási bírónak, akkor felterjeszti. A büntetés-végrehajtási bíró a Bv. tv. 144/B. §-a szerinti panasz benyújtását a kártalanítási kérelem feltételeként nem értékeli (Módtv. 21. §).
- [16] Az alkotmányjogi panasz alapját képező kártalanítási kérelem benyújtásakor azonban a Bv. tv. 144/B. §-a még hatályban volt, így a kérelem elbírálásának a feltétele volt a bv. intézethez a sérelmes elhelyezési körülmények miatti panasz benyújtása. Az a körülmény, hogy a jogalkotó időközben az eljárás rendjének megváltoztatása folytán már nem követeli meg az ilyen panasz benyújtását, nem érinti az indítványozó által kifogásolt, a korábbi jogszabályi rendelkezésekkel összhangban álló bírósági határozat megítélését. Az ügyben eljáró bíróság ugyanis a döntés idején hatályos jogszabályok alapján és az Alkotmánybíróság által alkotmányossági szempontból nem kifogásolhatónak tartott bírói értelmezés alapján járt el. Az indítvány ezért ebben az összefüggésben nem veti fel a bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkot-

mányjogi jelentőségű kérdést sem, így a támadott határozatok megsemmisítése alkotmányos szempontból nem indokolt.

- [17] Az Alkotmánybíróság felhívja a figyelmet arra, hogy az indítványozó életfogytig tartó szabadságvesztését tölti folyamatosan és a támadott bírósági határozatok érdemi vizsgálat nélkül utasították el kártalanítási igényét, mert nem nyújtott be panaszt.
- [18] Az Alkotmánybíróság rámutatott 3335/2019. (XII. 6.) AB határozatában (továbbiakban: Abh.) arra, hogy az „ítélt dolog” mint eljárási akadály alkotmányos érvényesülésének alapvető feltétele, hogy az adott döntés érdemi vizsgálat eredményeként szülessen meg, ugyanis a perbe vitt jogok érdemi elbírálását tartalmazó döntés igényt tarthat arra, hogy jogrendszerben véglegesnek ismerjék el (Indokolás [24]). Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság – áttekintve a Bv. tv. kártalanítási eljárásra vonatkozó rendelkezéseit – azt is megállapította, hogy e speciális büntetés-végrehajtási eljárásban az a döntés minősül érdemi döntésnek, amelyik kimeríti a kérelmet, tehát a fogvatartás körülményeit megvizsgálva, értékelve rendelkezik arról, hogy fennáll-e a kártalanítás jogalapja (alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények fennállásnak a feltétele), illetve igenlő válasz esetén az összegszerűségről is rendelkezik (Indokolás [37]). Tekintettel arra, hogy a támadott első- és másodfokú bírósági végzés érdemi vizsgálat nélkül elutasította, így ítélt dolog (*res iudicata*) címen nem képezi akadályát annak, hogy az indítványozó ismételten a rendes bírósághoz forduljon kártalanítási igényével.
- [19] 3.2. Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdését a támadott bírói döntések azért sértik, mert a Szegedi Törvényszéken – amely ügyében is eljáró – megváltozott a Bv. tv. érintett rendelkezéseinek az értelmezése. Az indítványozó szerint ugyanis e bíróság korábban az olyan kártalanítás iránti kérelmeket, mint amelyet az indítványozó is előterjesztett, érdemben vizsgálta és azok alapján kártalanítást ítélt meg. A megváltozott bírósági gyakorlat következtében pedig az indítványozó hátrányosabb helyzetbe került azon kérelmezőkhöz képest, akik lényegét tekintve vele azonos tartalmú kártalanítási kérelmet nyújtottak be, de ügyüket a Szegedi Törvényszék – változatlan jogi háttér mellett – időben korábban bírálta el.
- [20] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XV. cikkével összefüggésben rámutat, hogy gyakorlata szerint „a törvény előtti egyenlőség megsértésére önmagában az ítéletek ellentmondása miatt az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz nem alapítható” {3195/2016. (X. 11.) AB határozat, Indokolás [26]}. Az Alkotmánybíróság következetes értelmezése szerint ugyanis „[a] bírósági jogértelmezésnek, jogalkalmazásnak közvetlenül kell valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelmére vezetnie, nem pedig azáltal, hogy eltér bíróságok más ügyekben hozott döntéseitől” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [15]}. A hátrányos megkülönböztetés tilalma önmagában ezért nem alapozhatja meg a bírói jogértelmezés érdemi vizsgálatát, hanem az indítványozónak közvetlen alapjogi összefüggést kell igazolnia {lásd például: 3095/2016. (V. 12.) AB végzés, Indokolás [11]–[12]}.
- [21] Az Alkotmánybíróság a bírói jogértelmezést kizárólag akkor vizsgálhatja, ha a jogértelmezésnek van alapjogi (Alaptörvényben biztosított jogi) vonatkozása. A konkrét esetben ugyanakkor az indítványozó ilyen közvetlen alapjogi összefüggést nem jelölt meg, arra nem hivatkozott. Önmagában az a körülmény, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntés eltér más ügyekben hozott bírói döntésektől, a bírói jogértelmezés alapjogi relevanciáját, és ezáltal a XV. cikk (1) bekezdése sérelmének a lehetőségét nem alapozta meg.
- [22] Az indítvány ezért az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésével összefüggésben sem veti fel a bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.
- [23] 3.3. Az indítványozó álláspontja szerint a másodfokú bíróság végzésében megnyilvánuló jogértelmezés sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését. Az eljáró bíróságok ugyanis – az indítványozó álláspontja szerint – azzal követtek el értelmezési hibát, hogy a Bv. tv. 436. § (10) és (11) bekezdésében foglalt átmeneti rendelkezések csak akkor alkalmazhatók, ha a (10) bekezdés a) és b) pontja egyidejűleg fennáll.
- [24] Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben hangsúlyozza, hogy az „Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egy processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti” {3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [42]; 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság azt is kiemeli, hogy nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy a perorvoslati bíróság jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésben állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]}.

- [25] Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben nem zárta ki, hogy az önkényes (*contra legem*) jogalkalmazás kivételes esetben, a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája miatt a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének a megállapíthatóságára vezessen {vesd össze például: 20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [21]–[29]; 3295/2019. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [37]–[40]}.
- [26] A jelen ügyben azonban ilyen kivételes, érdemi vizsgálatra okot adó körülmény nem merült fel. Önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági ítélet érvelését tévesnek tartja, nem alkotmányos-sági kérdés. Az alkotmányjogi panaszban a tisztességes eljárás követelményeit érintő kifogások ezért nem vetnek fel olyan alaptörvény-ellenességi kételyt, amely érdemben befolyásolhatta a támadott bírói döntést, és nem minősülnek alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek sem. Az Alkotmánybíróság – figyelemmel a *res iudicata* kapcsán kifejtettekre is – nem tartotta indokoltnak olyan érdemi vizsgálat lefolytatását, amelynek a célja annak eldöntése, hogy a bíróság döntése összhangban állt-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével.
- [27] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában írt befogadási kritériumoknak. Erre tekintettel az indítványt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2021. február 16.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/862/2020.

